

LA DARRERA ENTREVISTA DE MIQUEL PORTER MOIX

Fonxo Blanc Canyelles

En fou l'*altafullenc de destí* convidat el 6 de juny de 2004 al programa d'Altafulla ràdio (107,4 fm) de cada dijous a les nou de la nit / vespre. Dissortadament el nostre personatge o homenot al cap de mig any moria i era enterrat a Altafulla els dies 18 i 19 de novembre. "Mor un intel·lectual polifacètic. L'última lliçó de Miquel Porter Moix" titulava l'*Avui* d'aquell divendres, a tota pàgina obrint Cultura i Espectacle. La Vanguardia se'n feia ressò immediat a tres columnes subtítulant, "El historiador fílmico y fundador de la nova cançó tenía 74 años" i amb el destacat: "En los sesenta fue un incansable, expuesto y generoso presentador en los cine clubs de la época". Valguin com a valoració pública(da) de la seva figura. Dins la gala dels premis Goya de diumenge 30 de gener d'enguany a la secció *In memoriam* van ser recordades el seu nom i imatge.

D'aquella conversa –d'obligada durada de només mitja hora– a l'emissora de tot el Baix Gaià, que certament no tenia cap voluntat d'acabar esdevenint la postrema entrevista a Miquel Moix, en lliurem transcripció exacta –mantenint-ne la seva parla i ideolecte*– per tal que platònicament l'escriptura / lectura representi la reminiscència de la seva conversa escoltada per nosaltres.

Quan de temps fa que ets un altafullenc constant, que dorm a Altafulla cada dia?

Parlo de quatre mesos, quasi cinc. S'hi està molt bé. Encara sóc empadronat a Barcelona.

Dins de teves múltiples aventures per la Cultura Catalana vas venir a Altafulla per a un recital de la Nova Cançó a La Violeta el 1996 amb l'Espinàs i la Mª Amèlia Pedrerol. Explica una mica el teu vincle amb els primers Setze Jutges?

En realitat feia temps que ho preparàvem això. Perquè oficialment almenys en els llibres apareguts donen com a fundació el 1961. Però en realitat això s'estava gestant des del 59. Érem un grup que ens trobàvem per cantar i que a més a més pràcticament tots érem bastant excursionistes i ens estranyava

molt que quan tornàvem d'excursió la gent cantés cançons en castellà o les poques que cantaven en català fossin antigues. Llavors nosaltres dèiem que la gent ha de seguir els impulsos de la seva època, sobretot la gent jove. I en aquella època, com que no n'hi havia ens vam inventar la cançó en català. No és que no hi hagués cançó tradicional, que n'hi havia molta; també cançó culta. Però una cançó popular i jove, i que toqués els temes que la gent doncs més o menys vibrava en aquell moment, no n'hi havien. Llavors, amb molts consells el Lluís Serrahima, que era el fill de l'advocat Serrahima, i el Josep Benet, l'historiador, ens deien que ho havíem de fer, que ho havíem de fer. I al final ens vam decidir i vam començar a tocar i a cantar. Jo com que no sabia tocar la guitarra, encara ara no en sé, allavors resulta que les meves cançons les feia amb piano, perquè era el que sabia i llavors un xicot que treballava amb nosaltres, que es deia Jaume Armengol, buscava uns arpegis i uns moviments de mans per a la guitarra i quan anàvem de poble en poble o de parròquia en parròquia o de ciutat en ciutat anàvem amb ell i ell m'acompanyava; a més era un notable músic, un home amb intuïció musical.

L'actuació a Altafulla deuria ser de les pioneres, oi?

Ja n'havíem fet unes quantes perquè l'eclosió del moviment de la Nova Cançó va ser el 61 efectivament. La gran voga va ser sobretot els primers anys seixanta, millor dit tota la dècada.

Al disc doble amb pròleg de Mª Aurèlia Capmany figuren cançons teves...

Sí. I tant. Sí, sí. Una a cada un dels dos. N'hi ha dues de gravades allí. El que passa que per exemple passaven coses divertides i és que segons quines cançons no les podíem cantar aixís obertament perquè si no se'ns en haurien emportat directament a la poli, no?. N'hi havia per exemple una que es deia les *Lletanies o història d'Espanya en vint estrofes i uns quants tut-tuts*, que era una enfomuda general de la història espanyola, de desde l'aixecament del Cisco fins al final del Cisco. Que estava a punt d'arribar.

La teva clau era tipus cançó francesa satírica...

El que jo preferia era la cançó satírica, no necessàriament política ni molt menys; sinó enriure-me'n de coses que estava segur que els hi podien passar a molta gent jove com érem nosaltres aleshores; perquè estic parlant de fa molts, no?. M'ho passava molt bé cantant i a la gent doncs li agradava i aixó vam anar fent.

Quants anys va durar la teva aventura amb els Setze Jutges?

Jo devia acabar a la ratlla dels setanta. Perquè el que va passar és que jo cada vegada m'embranchava més en altres coses, en política en cinema, i em quedava molt poc temps. Per altra banda, tampoc era just que deixés a la meua dona cada dos per tres amb els sis crios; i no em semblava bé, no em semblava adequat, no? I llavors vaig procurar guardar els dissabtes i diumenges per a la família i com que les actuacions en general eren en dissabtes i diumenges doncs...

Aquest període dels anys 60's també col·labores habitualment al setmanari Destino també...

Durant tretze anys vaig fer la crítica de cinema a Destino. Cosa de la qual n'estic bastant satisfet; perquè és clar no podia fer-ho en català, cosa que em recava, però en canvi tenia molta llibertat d'expressió, pràcticament tota. I tan el director efectiu que era el Néstor Luján, com el Vergés que havia sigut un dels fundadors i com també el vicedirector que era el Montsalvatge, el músic, doncs tots ho entenien molt bé que poguent fer això. No ens van posar mai cap dificultat.

De cines clubs també n'ets dels pioners...

De després de la guerra sí. Jo vaig començara muntar cineclubs l'any 49. I n'hi ha molts que, per entendre'ns són fills meus.

Tu, Miquel, vas estudiar Filosofia i Lletres com la teva germana Maria?

Vaig fer Filosofia i Lletres, però em vaig especialitzar en història de l'Art. I després és la carrera que he continuat: història de l'art i història el cinema. El que m'interessava i em segueix interessant més de tot el que he fet són els problemes de la comunicació humana, i sobretot de l'expressió humana. És a dir d'allò que va més enllà de la mera comunicació informativa; i per tant, doncs: el cinema, el teatre, la música. Eren tres fites que eren per mi la meua feina. I sí, sí, doncs en això he treballat fins...

Quan comences a entrar a la Universitat? I després arribarem la famosa fornada de professors Cirici Pellicer, Oriol Martorell, tu, Salvat...

És aquesta. I n'hi ha un que molta gent se n'oblida i que té importància i que va ser el Felip Pau Verrier. Tot això va ser possible pel famós Maig del 68; que va portar a moltes conseqüències molt aspectes. I una d'aquestes va ser que hi va haver assemblees d'alumnes i a partir d'aquestes assemblees d'alumnes van exigir que es renovés els continguts i que es creessin noves especialitats. Llavors va néixer el Departament d'història de l'art i en aquest Departament d'història de l'art vam entrar a la vegada, junts, aquestes cinc persones; que precisament ens dedicàvem a la sociologia de l'art, que llavors se'n parlava molt poc, aquí, a fora no. I havia un autèntic desfici per posar-se al dia artísticament. I efectivament vam tenir molta, molta sort.

Ja que parlem d'aquest grup. Tu has estat a totes les salses...

Una mica sí.

Pero vaja amb la Universitat Autònoma republicana com que va durar tan poc mai no havien aconseguit una fornada de catedràtics del país i amb una visió totalment europeista i contemporànea de la ciència que fos, no?. D'aquesta colla tu n'érets el més liberal i el menys marxista, per dir-ho així...

Depèn del que s'entengui per liberal. Sí liberal vol dir defensa de la llibertat d'expressió, sí. I en canvi econòmicament no tinc res de liberal. Però sí és veritat perquè jo no venia del camp marxista sinó que més aviat venia d'un hu-

manisme catòlic, per entendre'ns d'un humanisme cristià. Però vaja no obstava perquè tots cinc estàvem molt ben conxavats; i ens enteníem molt bé entre nosaltres.

La teva vinculació amb la llibreria familiar... a part, evidentment, de fer biblioteca... hi vas estar treballant alguns anys?

Trenta anys hi vaig estar. El meu pare quan complíem catorze anys ens hi portava ja a treballar; a treballar des de baix. I allà s'aprenia tot. Però és clar com que hi havia els estudis i tal i qual ho hi havia uns horaris...

A la Universitat quin any vau entrar...

A la Universitat el 50. Com a professor el 69.

Qui tenieu de rector allavors... l'Estapé?

En vaig canviar tres, de rectors. El primer devia ser el Nuño Pena, que era un de Dret; que era un pobre senyor que no vull ficar. Després vam tenir l'Estapé. I després vam tenir el García Valdecasas, de santa memòria.

I digne successió...

Sí; això mateix.

Tu, Miquel, amb la teva fama com a intel·lectual i agitador intel·lectual, a veure com et consideres més: intel·lectual o agitador cultural?

Depèn dels moments. Quan les aigües estan massa quietes em torno agitador. Quan les aigües baixen normalment allavors que em diguin el que vulguin. Perquè això d'intel·lectual em fa molta gràcia, saps?. D'intel·lecte en té tothom; el que passa és que no tothom la sap fer servir aquesta possibilitat. Però m'és igual...

Per això hi ha qui ha comparat el pensament amb les ereccions, perquè no sempre es fan servir també, no? Això ho deia que no t'agradarà gaire, l'Ortega (y Gasset)..

És que l'Ortega no és que no m'agradi. El que no m'agrada de l'Ortega són certes actituds seves davant la realitat catalana en aquella època. Estem parlant d'abans de la guerra. I és clar jo he hagut d'aprendre a través de llibres d'història; perquè vaig nèixer l'any 30. Per tant el 34 tenia quatre anys i encara no estava per polítiques.

Entrem pròpiament en la teva vessant política. Tu quan hi ha primeres autonòmiques ets de les figures que avalen Esquerra (ERC)...

Potser abans val la pena de dir que ni per temperament ni per intel·lecte, per entendre'ns, sóc gaire partidari dels partits polítics. No hi crec massa en això.

Organizats... i jervarquitzats...

Sóc molt àcrata. I és clar, no només em feia de cap partit, durant els cinc anys que vaig passar a la Universitat (com a estudiant) en vaig fer de verdes i madures, tot el que em va semblar que havia de fer, però no mirava qui ho feia. Si s'havia de col·laborar amb el PSUC, doncs amb el PSUC; si amb el Moviment Socialista. El que m'agraven més eren la gent de Front Nacional. Però

com que no hi creia; i en canvi creia en la necessitat d'una lluita unitària contra la Dictadura aleshores no vaig volguer fer cap opció fins que es va morir el Franco definitivament. Millor dit, una mica abans, fins els 74 o una cosa així. Va passar que hi va haver una reorganització d'Esquerra Republicana que fins allavors havien anat amb en Pallach amb una espècie de coalició, no per eleccions perquè no n'hi havia, però sí de tarannà i tal. I aleshores jo coneixia en Sales, l'escriptor, i un altre escriptor... bé: ja em sortirà. I entre aquest altre i l'Heribert Barrera, amb qui érem amics abans ja, em van convèncer efectivament que volien més el nom i el prestigi com a amic de la joventut que no pas per fer política, política. Allavors així m'hi vaig ficar.

Tu vas formar part de la Generalitat preautonòmica, no? Vas fundar la Direcció General de Cinema potser? Quan hi havia el Maragall pare...

Quan hi havia Maragall pare es va fer una cosa que després no s'ha repetit, i és una pena, que era un Consell Assessor. Llavors en aquell Consell Assessor i estàvem cridats una sèrie de persones, entre ells el Cirici, en fi.

Jo vaig entrar com a cap de servei procedent de l'Institut del Teatre. El que passa és que després de les eleccions jo formava part d'aquell Consell assessor que el tenia el Pi i Sunyer, i és clar tot el que era espectacles públics, o coses d'aquests tipus, sempre m'ho consultava. Total que quan arriba definitivament l'autonomia ja d'entrada sense ni fer cap pas, passo ser el cap de la secció de cinema. I a l'any següent em converteixo en cap del servei de cinematografia i audiovisuals; i m'hi estic doncs cinc anys.

Que bàsicament el que vas fer la Filmoteca Nacional...

Entre altres coses vaig fer, vaig fer la Filmoteca que depenia de mi, que ens va ser transpassada en unes condicions pèssimes, allò tan típic de Madrid, no?: *que os daremos; pero luego te dan lo que quieren*. Però vaja, m'ho vaig passar bastant bé mentres hi va haver de conseller el Max Cahner. Després quan van treure el Max Cahner va començar l'administrativisme; cosa que a mi això em provoca urticària física. Tot el formalisme burocràtic em molesta, comprenc que hi ha de ser, però em molesta molt. M'hi vaig estar sis anys. Després, arrel que la direcció que prenia tota la Conselleria no estava gens d'acord amb el que jo volia, vaig fer una cosa que en aquella època es portava molt poc, que era dimidir; perquè per no poguer fer el que un honradament ha de fer el millor que pot fer és anar-se'n.

La Universitat no la vas deixar mai però...

No, no, no. A la Universitat m'hi he estat fins que m'han jubilat, no? Em van jubliar al fer els setanta. Mig any després ja era catedràtic emèrit. Vaig plegar el 2000.

A mi els alumnes teus m'ha dit que volies morir entre joves... com si fossis Sòcrates.

Home, jo francament si haig de triar companyies m'agrada molt més la gent molt gran i carregada d'històries, encara que siguin novel·lesques i rocambolesques, o molt jove perquè tots ells saben què volen, encara no ho saben però...

Parlant de joventut, de cinema i de bellesa: quines són les teves actrius emblemàtiques, la Ingrid Bergman?

Jo no m'he inclinat gaire mai ni als actors noi a les actrius. M'interessen molts més els directors, i m'interessen molt més els montadors, no? Home, hi ha directors que per mi han trencat esquemes. Jo, en realitat, el que vull és perpetuar els noms que valen crec que la pena de la història del cine. Però si pogués ser els perpetuaria tots, perquè en a la pel·lícula més tonta que un pugui imaginar sempre hi ha coses per aprofitar; el que passa que cal tenir els coneixements per dir: *Ah, mira, veus: està bé això*. Si no estàs ficat en el marro no te n'adones. I per tant sempre m'ha semblat molt important fer una autèntica Pedagogia del cine, saps. I és al que m'he dedicat, en realitat. Però vaja si vols que et digui directors, doncs Griffith, Dovtxenko, Eisenstein...

Tot amb blanc i negre...

Al cine és igual això.

*Agraeixo a l'Agustí Gutiérrez la factualitat de la gravació i de cadascun dels programes. En la transcripció no n'he respectat les sinalafes de *la i de* amb el mot posterior ni el neutre *lo que* escrivint-ne en lloc d'aqueixes interferències les formes el·lidides / apostrofades *l'i d'i* el corregit amb *el que*.